

FACTORS LEADING TO CHRONIC CONSUMPTION IN CHILDREN AND ITS NEGATIVE CONSEQUENCES

Sapayev O.K.

Urgench State Medical Institute

Head of the Department of Pediatric Surgery, Anesthesiology and Resuscitation

D.Sc., Associate Professor

Ruzmatov I.B.

Urgench State Medical Institute

Department of Pediatric Surgery, Anesthesiology and Resuscitation

D.Sc. (DSc) Associate Professor

Khasanova Lobar Hamro kizi

Urgench State Medical Institute

2nd year master's student

Abstract. This thesis analyzes the factors that cause chronic constipation in children and its negative effects on the body.

Keywords: chronic constipation, children's health, nutrition, bowel function, prevention, pediatrics.

BOLALARDA SURUNKALI QABZIYATGA OLIB KELUVCHI OMILLAR VA UNING SALBIY OQIBATLARI

Sapayev O.K.

Urganch davlat tibbiyot instituti

Bolalar jarrohligi, anesteziologiya va reanimatologiya kafedrası mudiri

t.f.d., dotsent

Ro'zmatov I.B.

Urganch davlat tibbiyot instituti

Bolalar jarrohligi, anesteziologiya va reanimatologiya kafedrası

t.f.d. (DSc) kafedra dotsenti

Xasanova Lobar Hamro qizi

Urganch davlat tibbiyot instituti

2 kurs magistratura talabasi

Annotatsiya. Ushbu tezisdá bolalarda surunkali qabziyatni keltirib chiqaruvchi omillar hamda uning organizmga salbiy ta'siri tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: surunkali qabziyat, bolalar salomatligi, ovqatlanish, ichak faoliyati, profilaktika, pediatriya.

Bolalar orasida uchraydigan ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari ichida surunkali qabziyat dolzarb tibbiy va ijtimoiy muammolardan biri hisoblanadi. Ushbu holat ichak faoliyatining uzoq muddat buzilishi bilan xarakterlanib, bolaning umumiy sogʻligʻi va rivojlanishiga salbiy taʼsir koʻrsatadi. Soʻnggi yillarda notoʻgʻri ovqatlanish, kamharakat turmush tarzi, suyuqlikni yetarli isteʼmol qilmaslik hamda stress omillari bolalarda qabziyatning koʻpayishiga sabab boʻlmoqda. Ayniqsa, maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarda ich qotishining surunkali shaklga oʻtishi tez-tez kuzatiladi.

Surunkali qabziyat nafaqat ichak faoliyatining buzilishiga, balki organizmda intoksikatsiya, ishtaha pasayishi, qorin ogʻrigʻi va psixoemotsional holatning yomonlashishiga ham olib keladi. Baʼzi hollarda kasallik uzoq davom etishi natijasida gemorroy, anal yoriqlar va ichak motorikasining sustlashuvi kabi asoratlar rivojlanishi mumkin. Shu sababli bolalarda surunkali qabziyatni erta aniqlash, unga olib keluvchi omillarni oʻrganish va profilaktik choralarni ishlab chiqish pediatriya amaliyotida muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur tezisda bolalarda surunkali qabziyatning asosiy sabablari hamda uning salbiy oqibatlarini tahlil qilinadi[1].

Bolalarda surunkali qabziyat ovqat hazm qilish tizimining keng tarqalgan funksional buzilishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu holat ichak faoliyatining sekinlashuvi va najasning uzoq vaqt ichakda ushlanib qolishi bilan xarakterlanadi. Tibbiy kuzatuvlarga koʻra, surunkali qabziyat ayniqsa maktabgacha yoshdagi bolalarda koʻp uchraydi va oʻz vaqtida davolanmasa, turli asoratlarga olib keladi. Kasallikning rivojlanishida koʻplab omillar ishtirok etadi. Ular orasida notoʻgʻri ovqatlanish, kamharakat turmush tarzi, ichakning tugʻma anomaliyalari hamda psixologik omillar muhim oʻrin tutadi.

Bolalarda surunkali qabziyatning eng asosiy sabablaridan biri notoʻgʻri ovqatlanish hisoblanadi. Kundalik ratsionda oʻsimlik tolalariga boy mahsulotlarning kam isteʼmol qilinishi ichak peristaltikasining sustlashuviga sabab boʻladi. Fastfud, shirinliklar, gazlangan ichimliklar va yogʻli taomlarning koʻp isteʼmol qilinishi ham qabziyat rivojlanishiga zamin yaratadi. Sabzavot, meva va sut mahsulotlarining yetarli darajada isteʼmol qilinmasligi natijasida ichak faoliyati buziladi. Bundan tashqari, bolaning kun davomida kam suv ichishi ham najas massasining qattiqlashishiga olib keladi.

Kamharakat turmush tarzi ham surunkali qabziyatning muhim omillaridan biridir. Hozirgi davrda bolalarning koʻp vaqtini telefon, planshet va kompyuter qarshisida oʻtkazishi jismoniy faollikning kamayishiga sabab boʻlmoqda. Natijada ichak mushaklari faoliyati sustlashadi va ich kelishi qiyinlashadi. Ayniqsa, sport bilan shugʻullanmaydigan bolalarda ich qotishi tez-tez uchraydi. Jismoniy mashqlar va faol harakat ichak motorikasini yaxshilashda muhim rol oʻynaydi[2].

Psixologik omillar ham bolalarda qabziyat rivojlanishiga taʼsir koʻrsatadi. Baʼzi bolalar bogʻcha yoki maktab sharoitida hojatxonadan foydalanishga uyaladi yoki qoʻrqadi. Natijada ular ich kelishini uzoq vaqt ushlab turadilar. Bu holat asta-sekin reflektor qabziyatga olib keladi. Oiladagi ruhiy muhitning nosogʻlom boʻlishi, stress, qoʻrquv va hissiy zoʻriqish ham ichak faoliyatiga salbiy taʼsir koʻrsatadi. Shuning uchun bolalarning psixoemotsional holatini nazorat qilish muhim ahamiyatga ega. Surunkali qabziyat ayrim hollarda ichakning tugʻma nuqsonlari bilan ham bogʻliq boʻlishi mumkin. Dolixosigma, megakolon yoki Hirschsprung kasalligi kabi patologiyalar ichak faoliyatining buzilishiga olib keladi. Bunday hollarda oddiy parhez yoki dori vositalari yetarli samara bermaydi. Kasallikni aniqlash uchun irrigografiya, ultratovush tekshiruvi va boshqa instrumental diagnostika usullaridan foydalaniladi[4].

Tug‘ma patologiyalarni erta aniqlash og‘ir asoratlarning oldini olishga yordam beradi.

Surunkali qabziyat bolaning umumiy sog‘lig‘iga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Ichakda najas massasining uzoq vaqt turib qolishi organizmda zaharli moddalar to‘planishiga olib keladi. Natijada bola tez charchaydi, holsizlanadi va ishtahasi pasayadi. Ayrim hollarda bosh og‘rig‘i, uyqu buzilishi va terining oqarishi kuzatiladi. Ichak mikroflorasining buzilishi immunitetning pasayishiga ham sabab bo‘lishi mumkin. Kasallikning uzoq davom etishi ichak va to‘g‘ri ichak sohasida turli asoratlarni keltirib chiqaradi. Eng ko‘p uchraydigan asoratlardan biri anal yoriqlardir. Qattiq najas chiqarish vaqtida to‘g‘ri ichak shilliq qavati shikastlanadi va og‘riq paydo bo‘ladi[3].

Natijada bola ich kelishdan qo‘rqadi va qabziyat yanada kuchayadi. Ba‘zan gemorroy yoki ichakning kengayishi ham rivojlanishi mumkin. Og‘ir holatlarda ichak tutilishi xavfi paydo bo‘ladi.

Surunkali qabziyat bolaning ruhiy rivojlanishiga ham ta‘sir qiladi. Doimiy qorin og‘rig‘i va noqulaylik bolaning kayfiyatini pasaytiradi. Maktab yoshidagi bolalarda diqqatning susayishi, o‘qishga qiziqishning kamayishi va asabiylik kuzatiladi. Ayrim bolalarda o‘ziga ishonchsizlik va ijtimoiy moslashuv muammolari yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli surunkali qabziyatni faqat fiziologik emas, balki psixologik muammo sifatida ham baholash zarur.

Kasallikning oldini olishda profilaktik choralar katta ahamiyatga ega. Bolalarning ovqatlanish tartibini to‘g‘ri tashkil etish eng muhim omillardan biridir. Ratsionda meva, sabzavot, ko‘katlar va don mahsulotlari yetarli bo‘lishi kerak. Shuningdek, bolaga kun davomida yetarli miqdorda suv ichirish tavsiya etiladi. Fastfud va sun‘iy qo‘shimchalarga boy mahsulotlarni cheklash ichak faoliyatini yaxshilaydi. Jismoniy faollikni oshirish ham qabziyat profilaktikasida samarali usullardan biridir. Ertalabki badantarbiya, sport mashg‘ulotlari va ochiq havoda sayr qilish ichak peristaltikasini faollashtiradi. Ota-onalar bolalarda muntazam hojatga borish odatini shakllantirishlari kerak. Ayniqsa, ertalabki vaqt ichak faoliyati uchun qulay hisoblanadi.

Surunkali qabziyatni davolash kompleks tarzda olib borilishi zarur. Davolashda parhez terapiyasi, probiotiklar, ichak motorikasini yaxshilovchi preparatlar va fizioterapevtik usullar qo‘llaniladi. Psixologik yordam ham ayrim hollarda muhim ahamiyatga ega. Agar konservativ davolash samara bermasa, qo‘shimcha instrumental tekshiruvlar o‘tkaziladi[5].

Shunday qilib, bolalarda surunkali qabziyat ko‘plab omillar ta‘sirida rivojlanadigan murakkab patologik holatdir. Kasallikning kelib chiqish sabablarini o‘z vaqtida aniqlash va profilaktik choralarni amalga oshirish bolaning sog‘lom rivojlanishini ta‘minlashda muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar, pedagoglar va tibbiyot xodimlarining hamkorligi orqali bolalarda ushbu muammoning oldini olish va asoratlarini kamaytirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. To‘xtayev B.X. Bolalar kasalliklari propedevtikasi. — Toshkent: O‘qituvchi, 2020. — 348 b.
2. Nabiyev O.S., Karimov H.R. Pediatriyada ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. — 276 b.
3. Nelson W.E. Textbook of Pediatrics. — Philadelphia: Elsevier, 2020. — 4268 b.
4. Исаков Ю.Ф., Дронов А.Ф. Детская хирургия. — Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2019. — 704 b.
5. Walker W.A., Goulet O., Kleinman R.E. Pediatric Gastrointestinal Disease. — Hamilton: BC Decker Inc., 2018. — 1320 b.

Western European Journal of Medicine and Medical Science

Volume 4, Issue 05, May 2026

<https://westerneuropeanstudies.com/index.php/3>

ISSN (E): 2942-1918

Open Access| Peer Reviewed

This article/work is licensed under CC Attribution-Non-Commercial 4.0
